

УДК 658.114

Т. Т. Ковальчук

Національна академія управління, м. Київ

А. М. Штангрет

Українська академія друкарства

**ПОТЕНЦІАЛ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ**

Обґрунтовується доцільність визначення та формування відповідного методичного забезпечення стосовно терміна «потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства» як базового для гарантування економічної безпеки на мікрорівні.

Економічна безпека, потенціал, ресурси, персонал, суб'єкти безпеки, видавничо-поліграфічна діяльність

Гарантування сталого розвитку підприємства в умовах ринку, що стрімко та різноспрямовано змінюється, неможливе без забезпечення безпеки. Для вітчизняних підприємств це питання особливо важливе, адже саме сьогодні відбувається зростання рівня динамічності і невизначеності зовнішнього середовища, які суттєво впливають на всі сфери діяльності та найбільше спричинені дією таких чинників, як: наслідки фінансових криз, що систематично виникають з початку ХХІ ст. і за масштабами поширення є або локальними, або світовими; зростання конкуренції як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках; посилення інфляційних процесів, які зумовлюють високу динаміку руху капіталу; систематична та непрогнозована зміна податкового і регуляторного законодавства тощо. Підвищення рівня невизначеності умов господарювання вимагає від підприємницьких структур гнучкості та адаптивності, досягнення яких неможливе без ефективно діючої системи економічної безпеки, побудова котрої в значній мірі залежить від наявності необхідних ресурсів, резервів і навичок персоналу, тобто певного потенціалу.

Теоретичній розробці питань, пов'язаних з підтримкою достатнього рівня економічної безпеки на всіх рівнях управління, багато уваги приділяли О. Ареф'єва, В. Білоус, І. Білько, Н. Вавдюк, В. Геєць, З. Герасимчук, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, С. Злупко, Т. Кузенко, О. Кузьмін, А. Кірієнко, Т. Ковальчук, Б. Кравченко, М. Лесечко, В. Марцин, Л. Мельник, І. Михасюк, С. Мочерний, В. Мунтіян, Н. Нижник, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Покропивний, Г. Ситник, А. Ревенко, О. Терещенко, С. Шкарлет, В. Шлемко, В. Ярочкін та ін. Віддаючи належне науковій та практичній значущості праць згаданих учених, необхідно зазначити, що у вітчизняній і зарубіжній літературі дотепер не

знайшли належного відображення деякі важливі аспекти, зокрема щодо оцінки можливості виконання завдань стосовно забезпечення економічної безпеки певного суб'єкта господарювання.

Мета даної статті полягає в обґрунтуванні суті та методичних засад формування потенціалу забезпечення економічної безпеки підприємств видавничо-поліграфічної діяльності (ВПД).

Здійснене узагальнення існуючих точок зору [2, 4–6] дозволило сформулювати власне визначення економічної безпеки підприємства як складної багатofакторної категорії, спрямованої на ефективне використання наявних ресурсів і ринкових можливостей, гарантування стійкості та захисту від негативних чинників, реалізації інтересів за умов сталого соціального й економічного розвитку.

Передумовою забезпечення необхідного для існування та розвитку рівня економічної безпеки є створення відповідної комплексної системи економічної безпеки підприємств видавничо-поліграфічної діяльності (КСЕБП ВПД), мета якої зводиться до розроблення та застосування заходів для ефективного використання наявних ресурсів і ринкових можливостей, забезпечення стійкості та реалізації інтересів, захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз. Досягнення мети КСЕБП ВПД передбачає виконання ряду завдань, зокрема: підвищення економічної ефективності господарської діяльності завдяки використанню наявних ресурсів і ринкових можливостей; забезпечення стійкості розвитку підприємства та реалізації його основних економічних інтересів; прогнозування, виявлення та ідентифікація внутрішніх і зовнішніх загроз для економічної безпеки підприємства; організація превентивних заходів щодо запобігання виникненню загроз та зростанню рівня небезпеки; аналіз можливих ризиків і розроблення заходів щодо їх мінімізації та нейтралізації; систематичне удосконалення КСЕБП ВПД.

Виконання сформованої сукупності завдань можливе за наявності певних передумов, котрі, на наш погляд, безпосередньо пов'язані з поняттям «потенціал», яке розглянемо ретельніше. Насамперед визначимо етимологію поняття «потенціал». В енциклопедичних виданнях цей термін тлумачиться як наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення чогось [3]. Відповідно до розробок Л. Абалкіна, потенціал — це засоби, запаси, джерела, які є в наявності й можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети, здійснення плану, вирішення якого-небудь завдання; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області [1]. І. Отенко дотримується думки, що під потенціалом потрібно розуміти організовану й керовану сукупність можливостей соціально-економічної системи для досягнення її цілей [7]. Переходячи на нижчий рівень управління — рівень підприємства, доцільно процитувати думку Д. Черникова, який визначає потенціал підприємства як сукупність ресурсів без урахування реальних взаємозв'язків, що складаються в процесі виробництва [8].

Зважаючи на загальне трактування поняття «потенціал», у контексті досліджуваної проблеми, на нашу думку, варто приділити увагу науковому до-

робку С. Шкарлета. Дослідник, спираючись на особливості здатнісно-функціонального аспекту економічної діагностики й оцінки потенціалу формування стану економічної безпеки підприємства, пропонує трактування потенціалу економічної безпеки (потенціал формування стану економічної безпеки) як множини сукупностей здатностей підприємства, що визначає можливості здійснення ним певних функцій господарської діяльності, потрібних для досягнення поставлених цілей в умовах жорстко-конкурентного і нестабільного зовнішнього середовища, а також продуціювання необхідних для цього засобів [9–10].

Загалом, погоджуючись з точкою зору С. Шкарлета щодо необхідності визначення поняття, яке дозволило б окреслити, оцінити та стало основою для подальшого удосконалення методичного забезпечення процесу гарантування економічної безпеки на мікрорівні, вважаємо за потрібність сконцентрувати увагу на кількох важливих моментах. Так, на наш погляд, той аспект, що економічна безпека повинна одночасно розглядатись як у статистиці, так і в динаміці, дозволяє вести мову про потенціал забезпечення економічної безпеки підприємств видавничо-поліграфічної діяльності (ПЗЕБП ВПД). Зазначене важливе виходячи з того, що зміст ПЗЕБП ВПД повинен полягати в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей КСЕБП ВПД досягати й підтримувати потрібний для існування та розвитку рівень економічної безпеки. З огляду на це, для ПЗЕБП ВПД необхідні наступні риси:

повинен визначатись як реальними, так і потенційними можливостями протидії зростанню рівня небезпеки;

можливості КСЕБП ВПД, а відтак і сам ПЗЕБП ВПД залежать не лише від зовнішніх та внутрішніх, власних і сторонніх суб'єктів безпеки, що безпосередньо залучені до процесу забезпечення економічної безпеки, але й усього персоналу підприємства, який за певних умов може сприяти виконанню завдань у сфері безпеки;

володіти передусім рівнем компетентності та вмотивованості у виконанні власних обов'язків суб'єктами безпеки;

рівень і результати його реалізації визначаються організаційною структурою, взаємопідпорядкованістю та взаємодією в межах КСЕБП ВПД та підприємства загалом;

визначатися обсягом та якістю наявних у нього ресурсів (кількістю залучених працівників (їхнім освітнім, кваліфікаційним, психофізіологічним та мотиваційним потенціалом), можливістю використання новітніх засобів для збирання й обробки інформації, фінансовими та нематеріальними ресурсами);

зростання його залежить від можливостей менеджменту оптимально використовувати результати функціонування КСЕБП ВПД, зокрема щодо отриманої конкурентною розвідкою інформації про зміни в зовнішньому середовищі.

Гарантування економічної безпеки підприємств ВПД, за нинішніх умов ведення бізнесу в Україні, стає ключовою умовою не лише функціонування, але й існування будь-якого суб'єкта господарювання. Звідси, розроблення від-

повідного методичного забезпечення сприятиме вирішенню складної і водночас важливої проблеми для національної економіки загалом.

Нами здійснено подальше дослідження категорії «економічна безпека підприємства» через визначення суті та параметрів формування ПЗЕБП ВПД. Окреслене важливе з тієї точки зору, що наразі практично відсутнє як єдине розуміння сутності ПЗЕБП ВПД та не визначені економічні інструменти діагностики й оцінки його кількісного та якісного рівнів, що потребує продовження досліджень у цьому напрямку.

1. Абалкин Л. И. Диалектика социалистической экономики / Абалкин Л. И. — М. : Экономист, 1981. — 244 с. 2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б. [та ін.]. — К. : Правова єдність, 2009. — 544 с. 3. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [за ред. Р. Дяківа]. — К. : Міжнар. економ. фундація, ТзОВ «Книгодрук», 2000. — 704 с. 4. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. — 1998. — № 10. — С. 48–51. 5. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия : сущность и механизм обеспечения / Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко А. Н. — К. : Либра, 2003. — 279 с. 6. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е. А. Олейникова. — М. : Бизнес-ИНТЕЛ-Синтез, 1997. — 278 с. 7. Отенко И. П. Стратегическое управление потенциалом предприятия : моногр. / И. П. Отенко. — Х. : ХНЭУ, 2006. — 256 с. 8. Черников Д. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты / Д. Черников // Экономические науки. — 1981. — № 10. — С. 89–97. 9. Шкарлет С. М. Дослідження якісної сутності потенціалу економічної безпеки підприємства у ресурсно-перетворювальному аспекті / С. М. Шкарлет, О. Ю. Акименко // Сіверянський літопис. — 2006. — №4(70). — С. 183–192. 10. Шкарлет С. М. Первинні засади структурної моделі економічної безпеки підприємства / С. М. Шкарлет // Сіверянський літопис. — 2006. — №1(67). — С. 124–130.

ПОТЕНЦИАЛ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ИЗДАТЕЛЬСКО-ПОЛИГРАФИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ

Обосновывается целесообразность определения и формирования соответствующего методического обеспечения касательно термина «потенциал обеспечения экономической безопасности предприятия» как базового для гарантирования экономической безопасности на микроуровне.

POTENTIAL FOR ECONOMIC SECURITY FOR PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY ENTERPRISE DEVELOPMENT: METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMATION

The article expediency definition and formation of the methodological support for the term «potential for economic security» as a base to ensure economic security at the micro level

Стаття надійшла 13.02.2014